

Sygn. akt IV KS 24/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Klugiewicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Dariusz Kala

SSN Paweł Wiliński

Protokolant Małgorzata Gierczak

w sprawie **M. R.**,
oskarżonego z art. 177 § 2 k.k.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej posiedzeniu
w dniu 11 czerwca 2021 r.,
skargi wniesionej przez obrońcę oskarżonego
od wyroku Sądu Okręgowego w P.
z dnia 25 lutego 2021 r., sygn. akt II Ka (...),
uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w J.
z dnia 21 października 2020 r., sygn. akt II K (...),
i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania,
na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.,

**1. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w P. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym;**

**2. zarządza zwrot na rzecz M. R. kwoty 450 (czterystu
pięćdziesięciu) złotych, wniesionej tytułem opłaty od skargi.**

UZASADNIENIE

M.R. został oskarżony o to, że w dniu 22 grudnia 2019 roku, w J., woj. (...) nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym i spowodował nieumyślnie wypadek drogowy w ten sposób, że kierując samochodem osobowym marki F. o nr rejestracyjnym (...), jadąc ulicą (...), nie zachował szczególnej ostrożności, nienależycie obserwował drogę i innych uczestników ruchu w wyniku czego potrącił na przejściu dla pieszych przechodzącą z lewej na prawą stronę jezdni pieszą M.M., w następstwie którego odniosła ona obrażenia ciała w postaci urazu wielonarządowego, a w szczególności urazu głowy, klatki piersiowej, jamy brzusznej oraz miednicy i kończyn dolnych z krwawieniem podpajęczynówkowym, uszkodzeniem nerki prawej i wątroby, stłuczeniem przepony strony prawej, złamaniem kości miednicy i obydwu kończyn dolnych oraz wielomiejscowym krwotokiem wewnętrznym, co doprowadziło do wstrząsu hypowolemicznego, niewydolności krążeniowo- oddechowej skutkujące jej śmiercią, tj. o przestępstwo z art. 177 § 2 k.k.

Sąd Rejonowy w J. wyrokiem z dnia 21 października 2020 r., sygn. akt II K (...), uznał oskarżonego za winnego zarzucanego mu przestępstwa, za które wymierzył mu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący 3 lata. Ponadto, na podstawie art. 46 § 2 k.k., orzekł wobec M. R. nawiązki na rzecz pokrzywdzonych M.M. i E. G. w kwocie po 1 000 złotych.

Od tego wyroku apelację na niekorzyść oskarżonego wniósł prokurator, który – zaskarżając wyrok Sądu pierwszej instancji w części dotyczącej braku rozstrzygnięcia co do środka probacyjnego, wskazując na obrazę art. 72 § 1 k.k. – wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w J. do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 25 lutego 2021 r., sygn. akt II Ka (...), uchylił w całości wyrok Sądu pierwszej instancji i sprawę przekazał temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Wyrok Sądu odwoławczego został zaskarżony skargą przez obrońcę oskarżonego, który sformułował następujące zarzuty:

1. naruszenie art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. przez uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w J. z dnia 21 października 2020 r. w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu sądowi, mimo że nie zachodziły okoliczności, o których mowa w art. 439 § 1 k.p.k. ani w art. 454 k.p.k., jak również nie zachodziła konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości, a to wobec złożenia przez obrońcę oskarżonego w toku rozprawy odwoławczej wniosku opartego o art. 387 k.p.k. o uzupełnienie wymierzonej oskarżonemu na jego wniosek przez Sąd pierwszej instancji sankcji karnej o obligatoryjny środek probacyjny i braku sprzeciwu ze strony oskarżyciela publicznego i pełnomocnika pokrzywdzonych, co umożliwiało wydanie wyroku reformatoryjnego;

2. bezzwzględną przyczynę odwoławczą, o jakiej mowa w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k., polegającą na uchyleniu wyroku Sądu Rejonowego w całości, mimo że wyrok ten - poza zaskarżoną przez oskarżyciela publicznego częścią, w jakiej nie orzeczono obligatoryjnego środka karnego – jest prawomocny, a zatem postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało już prawomocnie zakończone.

3. naruszenie art. 437 § 1 i § 2 k.p.k. w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP i art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności przez uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w J. w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu sądowi, mimo że wyrok ten został zaskarżony jedynie „w części dotyczącej braku rozstrzygnięcia co do środka karnego”, a w świetle art. 437 § 1 i § 2 k.p.k., rozumianego w sposób zgodny z wytycznymi wynikającymi wprost z uchwały pełnego składu Izby Karnej Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2015 r., sygn. akt I KZP 21/14, uchylić można tylko to co zostało zaskarżone, wobec czego sprzeczne z dyspozycją powołanego przepisu, jak również z fundamentalnymi zasadami rzetelnego i sprawiedliwego procesu

karnego jest uchylanie – bez wymaganej podstawy prawnej — zaskarżonego apelacją wyroku w części, w jakiej nie został on zaskarżony.

Na podstawie tak sformułowanych zarzutów autor skargi wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w P. i przekazanie sprawy temu Sądowi jako sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Prokurator w odpowiedzi na skargę wyraził pogląd o jej zasadności.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Skarga zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie należy zaznaczyć, że zgodnie z art. 539a § 3 k.p.k. podstawą skargi na wyrok sądu odwoławczego może być naruszenie art. 437 k.p.k. lub uchybienia określone w art. 439 § 1 k.p.k. W tym kontekście należy stwierdzić wadliwe wskazanie w drugim zarzucie skargi na wystąpienie w sprawie bezwzględnej przyczyny odwoławczej, określonej w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k., albowiem przekroczenie granic rozpoznawanego środka odwoławczego nie stanowiło naruszenia zasady powagi rzeczy osądzonej, a co najwyżej mogłoby być rozpatrywane jako naruszenie art. 433 § 1 k.p.k. Dlatego też, nie stwierdzając uchybień, wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k., argumentacja obrońcy oskarżonego jest o tyle trafna, o ile wskazywała na obrazę art. 437 k.p.k.

Zgodnie z art. 437 § 2 zd. II k.p.k., uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1, art. 454 lub jeżeli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. Trafnie wskazuje obrońca oskarżonego, że w sprawie nie wystąpiła żadna z okoliczności, które uzasadniałyby wydanie przez Sąd odwoławczy wyroku o charakterze kasatoryjnym. Jak już wspomniano, w sprawie nie wystąpiła żadna z tzw. bezwzględnych przyczyn odwoławczych, a biorąc pod uwagę realia procesowe sprawy – wydanie wyroku skazującego przez Sąd pierwszej instancji – nie występowała także podstawa wynikająca z art. 454 § 1 k.p.k. Wbrew temu, co przyjął Sąd drugiej instancji brak było również potrzeby przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości.

W orzecznictwie wskazuje się, że kontrolę instancyjną wyroku wydanego w trybie konsensualnym przeprowadza się na zasadach ogólnych, albowiem okoliczność ta nie ogranicza samodzielności sądu drugiej instancji (zob. *uchwała 7*

sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 września 2013 r., I KZP 5/13, OSNKW 2013/11/92, LEX nr 1371922; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 2018 r., IV KS 28/18, LEX nr 2626339; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 marca 2018 r., V KK 356/17, LEX nr 2470342). „Wniosek złożony w trybie konsensualnym określonym w art. 387 § 1 k.p.k. obliguje sąd do dokonania przede wszystkim jego kontroli w zakresie realizacji wszystkich prawem przewidzianych wymogów, w szczególności przeanalizowania, czy zaproponowana przez podsądnego kara i inne środki prawnokarnej reakcji odpowiadają prawu materialnemu. W przypadku uznania zaś przez Sąd rozpoznający sprawę, że zaproponowany przez oskarżonego wniosek nie odpowiada prawu, jego obowiązkiem jest zmodyfikowanie wniosku w taki sposób, aby jego finalna treść w pełni respektowała obowiązujące przepisy prawa karnego materialnego oraz procesowego, a także uzyskanie akceptacji oskarżonego co do tak zmodyfikowanego wniosku, zaś w przypadku braku zgody oskarżonego, nieuwzględnienie wniosku i przeprowadzenie postępowania dowodowego w całości, na zasadach ogólnych” (*postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 2020 r., IV KS 55/19, LEX nr 3178889*).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt realiów procesowych w rozpoznawanej sprawie należy stwierdzić, że Sąd odwoławczy władny był dokonać kontroli instancyjnej skutkującej zmianą wyroku Sądu pierwszej instancji, niezależnie od treści wniosku złożonego w trybie art. 387 k.p.k., który w żadnym stopniu nie wiązał Sądu. Natomiast, jeśli Sąd ten chciał utrzymać zawarty pomiędzy stronami konsensus, to brak było przeciwwskazań ku temu. Należy bowiem zauważyć, że na rozprawie odwoławczej w dniu 25 lutego 2021 r., obrońca oskarżonego wniósł o zmianę wyroku Sądu pierwszej instancji przez orzeczenie jednego ze środków, o których mowa w art. 72 § 1 k.k. (k. 187v), co powinno było zostać rozważone przez Sąd odwoławczy, wyrażało bowiem wolę oskarżonego do utrzymania porozumienia uzupełnionego o orzeczenie środka probacyjnego, który zresztą „wnosił jak obrońca”. W przypadku braku aprobaty inicjatywy obrońcy oskarżonego Sąd ten powinien był sam zaproponować uzupełnienie wniosku w zakresie orzeczenia o środkach probacyjnych z art. 72 § 1 k.k., a w przypadku braku zgody oskarżonego lub prokuratora (również obecnego na rozprawie) powinien był rozpoznać sprawę na zasadach ogólnych.

Wbrew temu, co wskazał Sąd odwoławczy (s. 4 uzasadnienia, pkt 3.1) dla dokonania zmiany zaskarżonego orzeczenia nie było konieczne uzyskanie zgody oskarżycieli posiłkowych, którzy zresztą zostali prawidłowo powiadomieni o terminie rozprawy odwoławczej oraz byli reprezentowani przez pełnomocnika. Należy zaznaczyć, że w art. 387 § 2 k.p.k. mowa jest nie o zgodzie pokrzywdzonego i prokuratora, ale o braku sprzeciwu z ich strony, co nie wymaga składania przez te podmioty jakichkolwiek oświadczeń woli. Oczywiście jest przy tym, że z uwagi na kierunek środka odwoławczego, przy aprobacie z ich strony wniosku o dobrowolne poddanie się karze nie zawierającego propozycji orzeczenia żadnego środka probacyjnego, tym bardziej w ich interesie prawnym byłoby wzbogacenie probacji o instrumenty, o których mowa w art. 72 § 1 k.k.

Brak było zatem podstaw do wydania orzeczenia kasatoryjnego przez Sąd drugiej instancji, który uchylając wyrok Sądu *meriti* dopuścił się rażącej obrazy art. 437 § 2 k.p.k. Z tego względu konieczne stało się uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w P. i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. O zwrocie opłaty od skargi orzeczono na podstawie art. 527 § 4 k.p.k. w zw. z art. 539f k.p.k.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.